

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 126/08-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. júna 2008 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti Ing. P. S., B., zastúpeného advokátkou JUDr. D. P., B., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 74/2006, za účasti Krajského súdu v Bratislave, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. P. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 74/2006 porušené bolo.

2. Krajskému súdu v Bratislave p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 74/2006 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. P. S. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Krajský súd v Bratislave p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Krajský súd v Bratislave je p o v i n n ý nahradiť Ing. P. S. trovy právneho zastúpenia v sume 6 732 Sk (slovom šesťtisíc sedemstotridsaťdva slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. D. P., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 126/08 z 10. apríla 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. P. S. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 74/2006 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal 3. októbra 2005 odvolanie proti rozsudku Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 12 C 4/97 zo 6. mája 2005. Vo svojej sťažnosti poukázal na to, že od podania žalobného návrhu na určenie neplatnosti závetu na prvostupňovom súde (kde vystupuje na strane odporcu) uplynulo už takmer 11 rokov a konanie nie je stále právoplatne skončené. Vec je krajským súdom vedená pod sp. zn. 3 Co 74/2006.

Keďže podľa sťažovateľa krajský súd nekonal, požiadal ho 5. októbra 2007 o nariadenie termínu pojednávania. Krajský súd vo svojej odpovedi uviedol, že „*to nie je možné a že najbližší termín pojednávania môže byť niekedy v 3. resp. 4. štvrtroku 2008*“. Vzhľadom na to, že sťažovateľ s odpoveďou krajského súdu nebol spokojný, 7. decembra 2007 osobne požiadal podpredsedu krajského súdu o odstránenie prietáhov v konaní pred odvolacím súdom a opätovne tak urobil 11. februára 2008, keď mu podpredsedníčka krajského súdu prisľúbila pomoc pri urýchlení nariadenia termínu pojednávania. Pretože sa tak podľa sťažovateľa do podania sťažnosti ústavnému súdu nestalo, domáha sa, aby ústavný súd vydal toto rozhodnutie:

„1. Základné právo P. S. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn.: 3 Co 74/06 porušené bolo.

2. Krajskému súdu v Bratislave prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn.: 3 Co 74/06 konal bez zbytočných prietáhov.“

Sťažovateľ sa ďalej domáha, aby mu ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie v sume 100 000 Sk a náhradu trov právneho zastúpenia.

Krajský súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 3208/2008 doručeným ústavnému súdu 13. mája 2008, v ktorom sa stotožňuje so stanoviskom zákonnej sudkyne, ktorá v ňom poukazuje na to, že množstvo vecí pridelených v oddelení 3 Co jej nedovoľuje vybavovať veci tak, aby nedochádzalo k prietahom.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súvisiaceho súdneho spisu krajského súdu sp. zn. 3 Co 74/2006 ústavný súd zistil tento priebeh konania a s ním súvisiace skutočnosti:

- 15. februára 2006 okresný súd predložil krajskému súdu spis spolu s odvolaním proti rozsudku okresného súdu č. k. 12 C 4/97-397 zo 6. mája 2005,

- 13. októbra 2006 zákonná sudkyňa dala pokyn kancelárii, aby odvolanie sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu bolo doručené všetkým navrhovateľom, resp. ich právnym zástupcom s možnosťou vyjadrenia sa v lehote 10 dní,

- prípisom zo 14. marca 2007 predsedníčka krajského súdu požiadala zákonnú sudkyňu o oznámenie aktuálneho stavu konania (predložené 26. marca 2007),

- 19. septembra 2007 bola krajskému súdu doručená sťažnosť na postup okresného súdu, ktorú predsedníčka krajského súdu vo svojej odpovedi zo 4. októbra 2007 vyhodnotila ako neprípustnú,

- 6. októbra 2007 bola krajskému súdu, resp. jeho predsedníčke, od sťažovateľa doručená *„Žiadosť a prosba o urýchlené vytýčenie termínu pojednávania“*,

- 7. decembra 2007 bol spísaný úradný záznam zo stretnutia sťažovateľa a jeho právneho zástupcu s podpredsedom krajského súdu, na ktorom *„sťažovateľovi a jeho právneho zástupcovi bolo oznámené, že vec bude predložená príslušnému predsedovi senátu, aby vytýčil pojednávanie z hľadiska možností“*,

- 11. februára 2008 bol spísaný úradný záznam zo stretnutia sťažovateľa a jeho právneho zástupcu s podpredsedníčkou krajského súdu vo veci namietaných prietáhov v napadnutom konaní,

- 11. februára 2008 bola krajskému súdu doručená sťažnosť sťažovateľa na zbytočné prietahy v napadnutom konaní,

- 24. februára 2008 krajský súd nariadil pojednávanie na 11. september 2008,

- 16. apríla 2008 krajský súd požiadal Centrálnu evidenciu pobytu obyvateľov Slovenskej republiky Banská Bystrica o oznámenie miesta pobytu účastníčky konania.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že spory o určenie neplatnosti závetu tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a nemožno ich v zásade po skutkovej ani po právnej stránke hodnotiť ako zložité. V danom prípade je z hľadiska zbytočných priet'ahov napadnuté iba odvolacie konanie vedené krajským súdom, v rámci ktorého okrem doručovania odvolania účastníkom konania neboli vykonané žiadne iné úkony, a preto úvahy o možnom vplyve právnej, resp. skutkovej zložitosti veci, na priebeh konania sú irelevantné.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní vedenom krajským súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by mali byť pripísané na ťarchu sťažovateľa v súvislosti s priet'ahmi v konaní.

3. Napokon ústavný súd z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov hodnotil samotný postup krajského súdu v napadnutom konaní.

V doterajšom priebehu napadnutého konania ústavný súd zistil, že krajský súd bol nečinný:

- od 15. februára 2006 (krajskému súdu bol predložený spis prvostupňového súdu spolu s odvolaním na rozhodnutie) do 13. októbra 2006 (pokyn zákonnej sudkyne kancelárii, aby odoslala odvolanie proti rozsudku prvostupňového súdu účastníkom konania, resp. ich právnym zástupcom na vyjadrenie) a

- od 14. októbra 2006 do 24. februára 2008 (krajský súd nariadil termín pojednávania na 11. september 2008).

Doba nečinnosti krajského súdu v doterajšom priebehu napadnutého konania je takmer dva roky. Z uvedeného vyplýva, že takmer celý doterajší priebeh napadnutého konania je poznačený úplnou nečinnosťou krajského súdu.

Ústavný súd nemohol akceptovať argumenty uvedené vo vyjadrení krajského súdu z 12. mája 2008, že množstvo vecí pridelených na vybavenie v oddelení 3 Co nedovoľuje vybavovať ich tak, aby nedochádzalo k zbytočným priesťahom.

Ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre uviedol, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priesťahy v súdnom konaní (napr. IV. ÚS 43/06, IV. ÚS 73/07).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Co 74/2006 došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy krajský súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 100 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti, kde v súvislosti s priznaním finančného zadost'učinenia uviedol: *„Napriek tomu, že od podania žaloby okresnému súdu uplynuli viac ako 10 rokov a 8 mesiacov, nebolo v tejto právnej veci právoplatne skončené. Krajský súd vo veci nekonal. K vytvoreniu stavu právnej istoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu.*

Ja ako navrhovateľ musím stále znášať utrpenie, mám rôzne stresy, táto situácia nepriaznivo pôsobí na moje zdravie, touto záležitosťou je do istej miery zaťažená aj moja rodina, a preto požadujem za celé obdobie viac ako 10 rokov primerané finančné zadost'učinenie vo výške 100.000,- Sk.“

Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje

nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

V danom prípade pri určení výšky finančného zadosťučinenia ústavný súd okrem iného prihliadol najmä na to, že sťažnosťou napadnuté odvolacie konanie nadväzujúce na konanie vedené pred prvostupňovým súdom nebolo právoplatne skončené ani po 11-ich rokoch, a to ani napriek nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 284/03 z 19. mája 2004, ktorým vyslovil, že v konaní pred prvostupňovým súdom došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Vzhľadom na uvedené a berúc do úvahy aj všetky ostatné zistenia a okolnosti týkajúce sa napadnutého konania ústavný súd považoval priznanie sumy 20 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. D. P. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá bola 19 056 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1

ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 3 176 Sk (za jeden úkon právnej služby) a 2 x 190 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 6 732 Sk.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. júna 2008